

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ ՄԸ ԿԱՐՆՈՒԲԱԴԻ (ԲՈՒԼՂԱՐԻԱ)
ՍՈԿՈԼՈՎՈ ԳՅՈՒՂԻՆ ՄԵՋ

Սոֆիայի բուղար լեզվի ինստիտուտի գիտական ավագ աշխատակից պր. Իվան Գլբովի կողմից տրված տեղեկության վրա, վերջերս հայտնի եղավ, որ Կարնոբադ քաղաքի շրջանի Սոկոլովո գյուղին մեջ կգտնվի հայկական տապանաքար մը:

Տապանաքարի արձանագրությունը ուսումնասիրելու նպատակով այցելեցինք հիշյալ գյուղը: Սոկոլովո, որուն հին անունը Դուվանջա է, կգտնվի Կարնոբադ քաղաքի արևելյան կողմը, 7 կիլոմետր հեռու: Թուրքերու կողմից հիմնված, գյուղը նախապես եղած է ագարակը Աբբաս անունով Թուրքի մը: Ագարակին շուրջը կառուցված էին 20—30 տուններ, ուր կրնակին ագարակի մշակները: Անցյալ դարու վերջը և ներկա դարու սկիզբը այստեղ կգաղթեն Նովադագորայի և Զիրբանի շրջաններեն բուղարներ, իսկ թուրքերը հետզհետե կհեռանան:

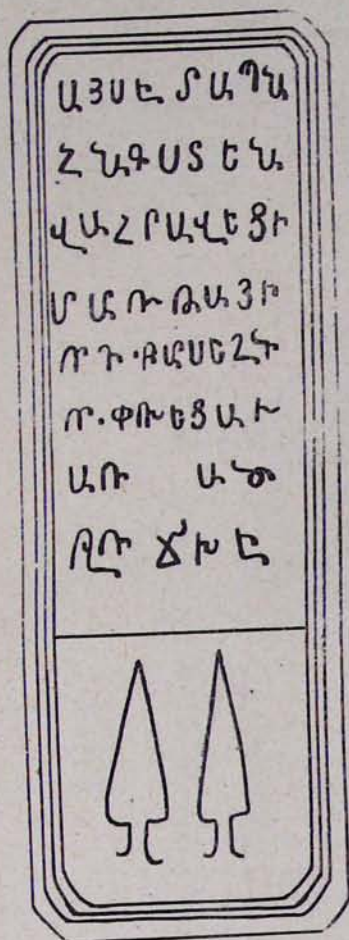
Գյուղի հյուսիսային ծայրը կգտնվի ոչ հեռավոր անցյալի մեջ կառուցված աղբյուր մը, որուն ավազանին առջև գտանք հայերեն արձանագրությամբ տապանաքար մը: Տապանաքարը ուղիղ վեցանկյուն է և լավ պահպանված: Շինված է կանաչ քարե, հետևյալ ծավալով. 1,50 մ. երկայն, 0,52 մ. լայն,

0,32 մ. հաստ: Տապանաքարի վրա կա լավ պահպանված ութը տողնոց արձանագրություն մը, իսկ անոր տակ հավասար մեծությամբ երկու ուռուցիկ նոճիներ: Տապանաքարը ունի համադրված ուղղանկյուն կազմող երեք փորագրված գծերի շրջանակ մը (տե՛ս նկարը):

«Այս է տապան
հանգստեան
Վահրավեցի
Մարութայի
որդի Բարսեղին
որ փոխեցաւ
առ Ա. [ստուա]ծ
թվ [իւն] ՌՃԽԷ (1147=1698)»:

Առաջին տողին և երկու անգամ երկրորդ տողին վրա «ա» և «ն», շորրորդ և հինգերորդ տողերու «ա» և «ր», հինգերորդ տողի «ո» և «ր», «դ» և «ի», «ի» և «ն», վեցերորդ տողի «ո» և «ր», «ո» և «ի», ութերորդ տողի «թ» և «վ» տառերը կապգիր են: Տառերու մեծությունը 3,5—7 սանտիմետր է:

Հայտնի է, որ Մարութան Վահրավեցի է: Վառնա քաղաքի եկեղեցիի խորանին ետևը կգտնվի 1746 թվականի հայերեն տապանա-

գրություն մը, որուն մեջ կկարդանք «Վահրա-
վեցի մահտես Ղևոնդ» անունը¹:

¹ Արա Մարկոս, «Վասնայի հայ գաղութը», «Երևան»
թերթ, թիվ 109 012, Սոֆիա, 1960:

Ուրկե՛ բերված է Սոկոլովո գյուղի այս տա-
պանաքարը: Ըստ տեղացիներու տեղեկու-
թյան, տապանաքարը զետեղված էր «Չիֆ-
լիշկա շեմա» կոչված աղբյուրի մեջ, Աբրա-
սի ազարակին մոտ: Նոր աղբյուրի կառու-
ցումեն հետո (20 տարի առաջ), տապանա-
քարը փոխադրված է այժմյան վայրը: Հիշ-
յալ անձերը հաղորդեցին, թե ըստ հին ծե-
րունիներու պատմության, քարը բերված է
Կարնոբադի ճամբուն վրա գտնված մարգա-
րետիններեն: «Չիֆլիշկա շեմա»-յի մոտ
կար այսպիսի ուրիշ քար մը ևս: Տեղվույն
վրա քննեցինք ու իսկապես գտանք կիսա-
թաղ նման քար մը ևս: Քարի երեսին վրա
արձանագրությունը բոլորովին ջնջված է,
սակայն կան ճշտիվ նման շրջանակի մը
հետքերը, ինչպես առաջին քարին վրա:

Վերի տվյալները իրավունք կուտան կա-
տարյալ վստահությանը ենթադրելու, որ
սույն տապանաքարերը բերված են ատենոք
Կարնոբատի մեջ ապրող հայ գաղութի մը հին
գերեզմանատունեն, որուն մասին միայն չիս
պատմաբան Կոնստանտին Իրեչեկ կհիշե իր
«Ուղեորություններ Բուլղարիո մեջ» աշխա-
տության մեջ²:

Սույն տապանաքարի արձանագրությունը
առ այժմ միակ առարկայական հուշարձանն
է փաստող, թե իսկական Կարնոբադի մեջ
ապրած է հին հայկական գաղութ մը, որու
մասին մենք ոչինչ գիտենք, ուրկե՛, ե՛րբ
եկած է, ի՞նչ թվով և ե՛րբ անհետացած է:
Կրնանք ենթադրել, որ ինչպես թրքական տի-
րապետության շրջանին կազմված մյուս բուլ-
ղարահայ գաղութներու, նույնպես և անո՞ր
ծագումը կսկսի ժէ դարուն:

² Др. Конст. Иречек, «Путевания по Бълга-
рия», т. II, 1899 г., стр. 744.

